SZEIFERT NATÁLIA

SNITT

A nagy konyhakés ott billegett a mosogató szélén, mint egy iránytű mutatója. Ahogy valamelyikük sietve letette, a nyélnek az él felé kiszélesedő vége a peremre került, megtalálva azt az egyensúlyi pontot, amelyen megtámaszkodva elfordulhat a vízszintes tengelyen anélkül, hogy elbillenne. Aztán beállt hálószoba-konyhai irányba. A dinnyét vágták fel vele két órával korábban a gyerekeknek. Vakációs vacsora. Most végre alszanak. Csak ne legyen hangos, gondolta Simon. Izmaiban alattomosan pattogott a feszültség, a konyhában várta a felesége.

Nem emlékszik, hogy kezdődött. Ha néha a zuhany alatt állva vizeletét a lefolyóba ereszti, miközben az agya, mint egy állandóan számonkérő produkciós vezető, felteszi a kérdést, hogy jutottunk idáig?, honnan a bánatos picsából ered ez az egész?, azt válaszolja magának, nem tudom. De a díszletnek abban a sarkában, ahová nem fordul oda a kamera, és nem ér el semmilyen reflektor fénye, azt a pillanatot jelöli meg, amikor kilenc évvel ezelőtt az a hülye picsa itthon kereste telefonon.

Ági akkoriban dühös sértettséggel rótta a köreit a lakás és a meghallgatások között. Otthon sokat sírt, és néha felhajtott valami töményt, de azt sosem bírta szegény. Csak rosszul lett, hányt, ettől még jobban nekikeseredett, Simon fogta a homlokát a vécé fölött, aztán vizet és gyógyszert vitt neki, hosszan simogatta a haját, úgy aludtak el a kis hálóban, amit szinte teljesen betöltött az ágyuk. Mint egy nyelv a szájban.

Klauval Németországban jött össze, összvissz két hét volt az egész, színező epizód, mellékszál. A tévécsatorna a kinti anyacégtől vette a franchise-jogot a sorozatra. Lehetőségünk nyílik tanulni és tapasztalatot cserélni – Barni, a főnöke így fogalmazta meg az utazás célját, Simon számára viszont végig nem derült ki, mi a fenéért mentek ki. De kapóra jött az utazás, nem kérdezősködött.

Klau jól beszélte a nyelvet, az anyacég egy évre szerződtette a gyártásba, még fél éve volt hátra, és nem tartotta elképzelhetetlennek, hogy meghosszabbítják, nagyon megbízható munkaerő, minden elismerést megérdemel. Agilis, írnák róla a karaktertáblázatba, ha szereplő lenne. Simont nem igazán érdekelte, hogy workshopokon vehet részt, beleláthat a kinti stúdió működésébe, megismerkedhet más országokból érkező kollégákkal. A nagy filmre készült, illetve egy ideje a nagy forgatókönyvre, de még nem engedhette meg magának, hogy otthagyja a viszonylag jól fizető sorozatot. A titkos tervét, hogy maga írja meg a tökéletes forgatókönyvet, akkoriban járatta csúcsra. Mindenben alapanyagot sejtett, szabadidejét olvasással töltötte, 1950 utáni európai regényeket bújt, úgy érezte, a század második fele tartogatja számára a megfelelőt, az igazit, a nagy történetet. Azok között, amiket még nem vittek filmre, egyelőre semmi átütőt nem talált. Figyelme fókuszában tartott hetekig-hónapokig egy-egy témát, hogy aztán mint rozzant videólejátszó egy unalmas pillanatban becsévélje a történet szalagját, és csalódottan kiköpje. Minden

egyes évad, amit ezzel a tévés munkával tölt, visszaveti a fejlődésben, messzebbre löki az igazi nagy dobástól. Ágira gondolt. Neki sokkal nehezebb.

Simon végzős volt az egyetemen, amikor megismerkedtek, a következő nyáron már állást kapott az induló sorozatnál. Erre egzisztenciát lehet építeni, mondta Barni, amikor a felvételéről döntött a kétnyelvű bizottság. Hol van az megírva, hogy lecsúszott lúzerként vagy milliomosként kell egy rendezőnek tengetnie az életét, van a kettő között is út, nem igaz?, kérdezte, és Simon lelkesen bólogatott, igen, egy pár évig, csak hogy megalapozza a jövőjét, a jövőjüket. Ágit kétszer rúgták ki mindjárt az első rostán a színművészetiről, egy színiiskola menedékében próbálta eljátszani, hogy színésznő. Ami azt illeti, Simon mindig úgy gondolta, hogy az az egyetlen szerep, ami igazán neki való. Szögletes volt és túlzó, érzékeny, de sosem a jó pillanatban kapcsolta be a szenzorait. Ettől lett végül is igazi. Hogy nem működött tökéletesen, esendő és minden igyekezetében bájos. Amikor végzett, összeházasodtak. Ági nem kapott munkát, az ifjú férj kötelességének érezte, hogy beajánlja a sorozatba. Úgy adta el Barninak, hogy jó karakter, kicsit talán túl teátrális, de ez éppenséggel jól jöhet. A castingon meglepően meggyőzőt nyújtott, igaz, kis jelenet volt, egy barátnővel kellett beszélgetnie, a végén pedig összeveszni valami apróságon. Az egészből érződött a fantáziátlanság, nem volt semmi tétje, de arra elég volt, hogy felvegyék. Négy hónapon át forgatott a stábbal, heti három-négy napot. Arca kinyílt, a testét Simon éjszakánként olvadó és újraszilárduló anyagnak érezte, de a stúdióban kerülte. Gyomorszorongató volt olvasnia a beosztást, mikor lesz olyan napjuk, amikor muszáj együtt dolgozni. Aztán kiírták a sorozatból, egy féltékeny szereplő kilökte az ablakon, meghalt, vissza sem lehetett hozni később. Simon a beleiben fémes görcsöt cipelt egy hétig, amikor megtudta, hogyan alakul a forgatókönyv, de Ági még nem olvasta.

Elvitte vacsorázni, sokáig simogatta az aranybarna haját éjjel, ha fejét a mellére hajtva sírt az ágyban. Még a kis lakásban laktak, a hálószobába éppen csak befért az ágy, a közepén feküdtek, az olvasólámpák fényében, biztonságban. Ági a beköltözéskor nagy, vörös takarót vett rá. Mint egy nyelv a szájban, mondta. Simon szerette az ilyen mondatait, amiket egy életre megjegyzett. A csábító nyelv, sírások idején nyomasztó szájüreg, két kis világító, gyulladt foggal.

Ha már meg nem menthette a kudarctól, moziba, kiállításra vitte, esténként nagy sétákat tettek a városban. Egyszer-kétszer előfordult, hogy Ágit valaki felismerte, mert akkoriban kerültek adásba az epizódjai. Amikor már tulajdonképpen halott volt. Ha megszólították, egyszerre volt boldog és szorította belül egy savanyú érzés, s ez mintha átütött volna a bőrén, áthatolt a ruhája illatán, a parfümön. Egy középkorú nő lépett hozzájuk az utcán, Ági gépszerűen széles mosolyt villantott, hagyta, hogy a nő mellé álljon, s megkérje Simont, hogy készítsen róluk egy közös képet. Simon nézte a két nőt egymás mellett, Ágit valahogy szebbnek látta, mint amilyennek otthon szokta, vagy a forgatásokon a rémes vakolatréteg alatt, ez való neki, gondolta, ez a rajongás, ezt kéne valahogy megadni neki. A nő elment, álltak a kettes villamos megállójában, Ági a vállához fúrta a fejét, a hajának samponillata volt,

de ahogy közelebb hajolt, a fejbőre kesernyésnek tűnt. Simon megpuszilta a feje búbját, érezte, ahogy a test összerázkódik, ernyedő izmok a szomorú kék kabát alatt. Ha ezt látták volna azok a kibaszott írók, már bánnák a hülyeségüket, mondta bele a férje kabátujjába. Aztán, ki tudja, honnan, napszemüveget varázsolt elő, az orrára biggyesztette, mint egy igazi sztár, úgy szállt villamosra, fel ne ismerjék, ne lássák az elkenődött szemfestékét, de a fejét magasan tartotta, hátha mégis valaki felismeri, hátha eljátszhat még egy nagyjelenetet aznap este. De az utazóközönség nem volt elég figyelmes.

Otthon rendesen kisírta magát, lezuhanyozott, és hosszan nézte az arcát a fürdőszobatükörben. Résnyire nyitotta a száját, a fogai közé dugta a nyelvét, kicsit ráharapott, ahogy akkor szokott, amikor gondolkodik, tervez, elhatározásra akar jutni, vagy ki akar mondani valami rettenetest. Basszátok meg. Majd eljárok meghallgatásokra, mondta a tükörképének. Megállapította, hogy a szája lehetne vastagabb, az arca kicsit kerekebb, de összességében nem lehet panasz a külsejére. Majd eljárok meghallgatásokra, mondta újra, most már Simonnak, amikor a hálóba lépett. A férje letette a könyvet. Jól van, az nagyon jó lesz. Ági bebújt mellé, lazán, hogy ne érjenek össze, Simon odafordult, cirógatni kezdte a vállát, de elhúzta, talán nem is mondott semmit, csak elfordult, feküdtek egy darabig csendben, aztán Simon lekattintotta az olvasólámpát. Napok teltek el sírással és lassú megnyugvásokkal, mire Simon végre meg merte mondani, hogy el kell utaznia két hétre.

Ahogy számított rá, Ági először felháborodott, hogyhogy csak most szól, ő miért nem mehet, és egyáltalán, mi a faszért kell odamenni. Nem volt biztos, hogy én megyek, mondta Simon, ami részben igaz volt. Barni mindkét rendezőt megkérdezte, melyikük menne szívesen tapasztalatot szerezni, mire Norbi, akivel három-négy napos váltásokban dolgoztak, azt mondta, hogy ő csak akkor, ha Simon nem akar.

Ági nem kísérte ki a repülőhöz, nem akart találkozni a többiekkel. A férje megértette, megcirógatta az arcát, nyakát, vállát. Próbálj lazítani, mondta neki, homlokon csókolta. Ági megölelte, aztán azt mondta, te is. Mindketten úgy érezték, a jelenet tökéletes, arról szól, hogy szabadságra küldik egymást a házasságukból.

A gép délután landolt Münchenben, Klauval már az érkezési oldalon megismerkedtek. Ő intézte a szállást, autóbérlést, tájékoztatókat adott át a heti menetrendről és a napi programokról. A várostól északra, egy mérsékelten ízléstelen vidéki fogadóban laktak, kocsival közel esett a stúdióhoz. Első este rendeztek egy kisebb fogadást a vendégeknek. Simonnak eszébe sem jutott, hogy ez a fiatal nő megközelíthető lenne. Csinosnak találta, nagy barna szemeit, fekete haját igézőnek mondta volna, de nem gondolkodott rajta, azon igyekezett, hogy elfelejtse azt, amit otthon hagyott. Most megint ott vannak, ahol az elején, csak őt egyre jobban idegesítik ezek a hülye regények. Sokszor azon kapja magát, hogy futnak a sorok a szeme előtt, még lapoz is, de nem tudja, mit olvasott. Aztán visszalapoz, újraolvassa, figyelmesen, aztán összeszorul a torka a dühtől, hogy minek is pazarolja erre az idejét. Aztán még jobban összeszorul, levegőt is alig kap, és ha lenne hozzá elég bátorsága, elbőgné magát, mert ha nem erre pazarolná a drága idejét, ugyan mire?

A fogadáson hagyta, hogy Klau bemutassa néhány embernek, még pezsgőt is ivott, pedig soha ki nem állhatta. A valahányadik pohár után Barni sodródott mellé, a könyökével megbökte, látom, neked már lesz kivel lazítanod a workshopok után. Simon olyan ostobán nézett vissza, hogy Barninak meg kellett magyaráznia, kire gondol. Simon nevetett. Ugyan már. Hát, te tudod, öregem, de ha rám hallgatsz, itt most egy kicsit elengeded magad,

mondta Barni. Mindig szeretett atyáskodni, és Simonnak nem először támadt az az érzése, hogy a főnöke sokat tud róla. Ahogy mindükről sokat tudhat.

Valahogy így kezdődött. Leültek az idegen nővel a fogadó faragott székekkel telezsúfolt éttermében, beszélgettek, nemcsak tudták, de követték a klisét. Simon sosem csinált ilyesmit. Nem is értette, hogy mehet ilyen könnyen. Az egészre ma már csak úgy emlékszik, mint egy bátorságpróbára, egy videóklipre, ahol a kezdeti nehézségeken túljutva érzéki kalandban részesül az irigyelt főszereplő, a végén persze búsan elnéz majd a semmibe, de azért a kedves néző bármikor cserélne vele.

Pedig első este sokáig lankadt maradt, hiába izgatta a gömbölyű idegenség. Esetlenül, kevés szóval próbálta mentegetni magát, de Klau nem hagyta, készségesen térdelt előtte, mintha a munkaköréhez tartozna, ráadásul a világ legboldogabb embere volna emiatt. Másnap már nem állt semmi a merevedés útjába. A rendező belső vetítésében a két hét minden estéje egyetlen nagy orgiává állt össze, merész vágásokkal, mérsékelten adagolt naturális képekkel. Az utolsó estén mondani akart neki valamit. Megköszönni, elköszönni, de nem sikerült túl határozottra. Mégis úgy tűnt, Klau érti, nyilván nem először csinált ilyesmit, ez is fokozta a vonzerejét. Békében aludtak hajnalig, aztán a nő vitte ki a reptérre. Egy-két óra, és Ági. Mások hogy csinálják, a filmeken milyen könnyen elutaznak, félrelépnek, aztán vissza, mintha semmi sem történt volna. Igyekezett nem gondolni az éjszakákra, csak a nappali elfoglaltságokat idézni fel, alig talált egy-két érdekesebbet, amiről majd mesélhet. Ági érdeklődni fog, mondani kell valamit. Letörölni az önelégült vigyort. Letörölni a lelkifurdalásos mosolyt.

Reggeli járattal jöttek, Ági azt mondta előző este telefonon, hogy inkább otthon várja. Simon nyert még fél órát. Mire hazaért, összeszedett volt, kicsit fáradt, állt az ajtóban, és nem tudta kiolvasni a felesége szeméből, örül-e, hogy hazaért. Megölelték egymást, csókot nem váltottak, Simon a saját szájára gondolt, tizenkét órával ezelőtt még egy idegen háromszöghöz tapadt, gondosan rövidre nyírt szeméremszőrzetben kutakodott a nyelvével, s ma este talán visszatér a megszokottba. Ági arca egy forgatókönyv első oldalára emlékeztette, csak a cím, a többi sokat ígérő üresség. Ez felébresztett benne valamit, nem tudta volna megmondani, mi az, a kamerán kívül futó történetszálak vonzása. Este a fürdőszobába együtt mentek, mintha utasításra. Simon élvezettel érintette meg a ruganyos testet, a vékonyan kipárnázott csípőt, a kerek vállat, a gyöngyházszínű feneket, csúszósra tusfürdőzte, és besiklatta a kezét a két domb közötti résbe, amikor Ági hátat fordított. Akkor látta meg azt a borotvát a mosdókagyló fölötti kis polcon, a tükör előtt, de csak a szeme fogadta be a látványt. Aztán elmerült a langyos gőzben, újra meg újra végiggyúrta Ágit, mint egy szobrász az agyagot, kívánta az egyneműségét. Csak reggel, amikor fogat mosott, állt össze egy kép. A kis polcon nem volt ott a borotva. Négypengés férfiborotva, Simon nem olyat használt. Talán csak hallucinált. Talán előző este sem volt ott.

Akkor a szűk előszoba nappali felőli sarkába állított állványon megcsörrent a telefon. Ági vette fel. Szívem!, kiáltotta a kelleténél jóval hangosabban a félig nyitott fürdőszobaajtó felé. Téged keresnek! Csak mások előtt szólítja így, Simon szúrást érzett a gyomrában. Átvette a kagylót, Ági beült a szobába, felhúzott lábbal kuporgott a fotelban.

Mindig ugyanaz a képkivágás, ugyanabból a szögből, a bútorok szinte feketének látszanak a nagy ablakok előtt, köztük a felesége árnya. Simon hátat fordít, mintha attól kevésbé lehetne hallani, mit mond a telefonba. Klau volt az. Búgott, mint egy elcsúszott háttérzajsáv,

félelmet nem ismerő kacérsággal, és Simon egyszeriben meggyűlölte. Ide nem lett volna szabad bemerészkednie. Nem az ő területe, nem az ő ideje, az két hét volt. Előző nap még úgy tűnt, felfogta, megértette, lezárták és megőrzik a titkukat, hiszen így szinte nem is volt csalás, inkább álom, amit otthagytak egy vidéki német fogadóban. De most, hogy áthozta az egészet téren és időn, most valósággá akar válni, ez pedig rohadt szemét dolog, ezt nem engedheti. Hümmögött a telefonba, amikor a nő azt kérdezte, hogy emlékszik-e minden estére, minden pózra, a tarkója izzadni kezdett, mintha a szoba árnyékai közül a felesége tekintete egyenesen oda fúródna, és mindent hallana. De nem tud semmit, nem hall semmit, Simon ellép az ajtónyílásból, a készüléket nem emeli el az asztalkáról, nem akar feltűnést, úgy mormogja a kagylóba, ne keress itthon, megmondtam. Klau engesztelő hangon mond valami fölöslegeset, Simon azt mondja, jó, köszönöm, aztán leteszik.

Ági a szobában ül, még mindig ugyanúgy a fotelban, feje kissé oldalra billentve, a nyelve a fogai között, a szeme csillog, ahogy olyankor, amikor nem kapja meg egy reklámfilmben a kismama vagy fogászati páciens szerepét, aztán olyan hirtelen pattan fel, hogy a férje kénytelen egy lépést hátrálni. Tudtam, hogy összeszedtél kint valakit, sziszegi. Dehogy, te jó ég, most ezt honnan veszed, hadarja Simon, és meggyőzőnek érzi magát, követi a belső instrukciót, meglepettség, szemöldök a magasba, kifejezéstelen arc, ahogy a képtelenségeket hallgatjuk, a logikátlanság zavarában. Ági követi a magáét, elszánt tekintet, düh és kétségbeesés, a megcsaltak keserű szájbiggyesztése, aztán ordítás, nekem te nehazudjbazmeg, hát miért mondtad volna neki, hogy itthon ne keressen, ki ez a picsa, mondd meg, ki abüdöskurva, ne merj hazudni. Simon valóban megdöbben. Senki, csak munka. Rohadj meg, persze még véded is, sikoltozza a nő, és nekiront a vállának. Ösztönösen összegörnyed, a fejéhez kapja a karját, izmai befeszülnek, hátát gömbölyíti, hogy páncélt képezzen önmagából. Ági kis ökle püföli, elsőre fáj, meglepően lendületes, sok erő van benne, de egy perc múlva már semmit sem érez, tompít, a teste menekülésre kész, befelé, lába elernyed, összekuporodva rogy a fotelba. A hátán érzi a puffanásokat, erőtlenednek. Ági zokog, a könnyei szétáztatják minden erejét, elfolyik a szoba, ajtó csapódik, felesége a hálóban az ágyra veti magát, tragika, gondolja Simon, hallja, ahogy nyüszít, most oda kéne menni, megsimogatni, elsimogatni az egészet, nem kérdezni meg, hogy na és mi van azzal a borotvával.

Sokáig maradt a fotelban. Néhány óra múlva elviselhetővé halkult az este, nem beszéltek a dologról. Akkor vette kezdetét a bűntudat túlzott óvatosságával átitatott évük. Úgy léteztek a lakásuk díszletében, mint a szappanoperák szereplői, a jelenetek kilencven százalékában csak deréktól felfelé. Úgy járkáltak, hogy ne hallatsszon be a felvételbe a talpuk alatt roszogó törmelék.

Ági döntésre jutott, higgadtan vázolta fel egy este, hogy feladja a meghallgatásokat, a megtakarított pénzük felével beszáll az ügynökségbe, amit Norbi alapít. Simon támogatta az ötletet. A felesége vezető típus, jól állt neki az elfoglaltság, fáradt ragyogással suhant végig felgyorsuló kockák sorozatán, amíg egy reggel Simon arra ébred, hogy fölé támaszkodik az ágyban, és azt mondja, legyen gyerekünk.

Mesterséges napfény árasztja el a szűk szobát, a szájat, fekszenek a nyelven, mindketten úgy tartják azt a reggelt emlékezetükben, mint a legfényesebb napot, ami ott valaha rájuk virradt, amikor a kis Lili megfogant. Marci már véletlenül lett, egy szabad este után, amikor Lilit először bízták bébiszitterre. Nem volt kérdés egy percig sem, hogyan tovább, csak a lakást kellett nagyobbra cserélni. A gyerekek, a tervek, a költözés, az új berendezkedés

másfajta energiákkal töltötte meg őket, s másfajta energiákat csapolt meg bennük. Babaillatban, maszatban és rendetlenségben úsztak egyik évtől a másikig.

Ági részmunkaidőben ment vissza az ügynökséghez. Simon nem hagyhatta ott a sorozatot, most aztán tényleg nem. Rögzített kameraállások, instruálhatatlan, rosszul artikuláló álszínészek, és instrukcióra nem szoruló igazi színészek, mindig ugyanolyan képkivágásokban. Könyvekre szinte nincs idő. Kis történetek vannak, gondolja, aztán azt, hogy talán éppen ez volna a lényeg, de nincs idő végiggondolni sem. Helyette a gyerekekre gondol. Az például nagy történet. De másik.

A következő alkalmak már összefolynak az emlékezetében. A hosszú béke után talán a céges évadzáró buli volt az első. Egy bulvárlap fényképeket közölt, állítólag paparazzi, de Simon sejtette, hogy Barni kivel boltolta le, biztos szép összeget akasztott le a képekért. Az emberek imádnak a kulisszák mögé nézni. Hogy iszik a nőcsábász, a jó fiú, a szép lány, a pletykafészek vagy a főgonosz olyankor, amikor nem a nappalijában vagy hálószobájában mondja gépiesen a szövegét. Simon csak két képen szerepelt, ő nem volt olyan érdekes, de szerencsétlenségére mindkettőn ugyanazzal a nővel. Beszélgettek. Az egyik kockán Simon kicsit előrehajtja a fejét, a nő éppen mond neki valamit, ő meg mosolyog bele a poharába, a másikon csak állnak egymás mellett a kép szélén, néznek valamit az asztalon. Ági megvárta, amíg elalszanak a gyerekek, ami akkoriban igen lassan ment. Minden este még két ráadásmesét kellett olvasni, Marci ekkorra rendszerint álomba zuhant, de Lili sokszor kijött még vízért, vagy azért, mert pisilnie kellett, aztán percekig ült a vécén, mire kipréselt magából néhány cseppet. Simon odaült az ágya szélére, cirógatta a fényes kis fürjeit, amíg lassan becsukódott a szeme, és látni lehetett, hogy lassan megadja csökönyös kis homlokát az álomnak. A konyhába ment, az asztalon várta az újság. Ági fojtott hangon kérte számon, aztán suttogva ordibált, Simon azt mondta, ez csak két kép, egymás mellett álltak, ne őrüljön meg, de ez vörös posztó volt, már érezte is az első csapást a vállán. Könyökét az asztallapra támasztotta, fejét a két karja közé húzta, izmaiból páncélt feszített magára. Megfogadta, hogy az őrületet nem emlegeti többé. Aztán karácsony másnapján, amikor Simon szüleinél voltak, és az anyja, azon a hangon, amit az anyák akkor használnak, ha el akarják rejteni, hogy a kisfiuknak ők azért valami jobbat képzeltek el, azt találta mondani, hogy Ági igazán szerencsés, hogy olyan férje van, aki ennyit segít a gyerekekkel, még dolgozni is tud mellette. Hogy szerencsés?, sziszegte Ági aznap késő este otthon a konyhában. Lottón nyertem ezt a kurva nagy szerencsét? Dehogy, nem így értette. Persze hogy nem, de te azért csak panaszkodj a mamának. Aztán tavasszal, egy téves hívás miatt. Aztán csak távoli összefüggéseket lehetett fölfedezni esemény és kitörés között. Az ügynökség leterhelt időszakai, a sorozatba érkező új lányok, egy-egy görbe este, egy rossz válasz. Napokig, hetekig is elhúzódhatott a csönd.

És ma este megint ott áll a felesége, háttal az ablaknak, két tenyerét a konyhapulton nyugtatja, fejét kissé oldalra billenti, szemét összehúzza, szája résnyire nyílik, mint egy kiszáradt vagina. Nyelve hegyét kidugja a fogai között, Simon közeliben veszi, most egy nagy állas, keményre zárt ököllel, és leharapja a nyelve végét, mielőtt még artikulálatlan sikoltozásba kezdene, a kis húscafat a konyhapadlóra tottyan, mint a vágódeszka széléről lecsusszanó vörös dinnyebél-darabka. Simon nézi az utcalámpák fényének ablak alakú szeletét, benne a nő sziluettjét, nem lép közel hozzá, inkább az asztalhoz ül, válla közé húzott nyakkal, megfeszítve a hátát, domborítva, mint egy páncélt. A látótere peremén szemmel tartja a kést.

BÁNKI ÉVA

TÖRIK-SZAKAD

Erzsi volt a harmadik.

Megígérték, hogy kilencre túllesz rajta, és ha minden jól megy, délre már ki is aluszsza magát. Kettőkor műszakváltás lesz a dohányboltban, ha törik, ha szakad, ott kell lennie, nem kockáztathat.

– Ez a hányadik? – kérdezte a vörös hajú nő a folyosón.

Erzsi magyarázkodni kezdett: ez nem úgy van, ez nem olyan abortusz, mint a többieké, van egy petevezeték-összenövése itt, egy miómája ott, fel is húzta a pólóját, és megmutatta a hasát, mintha a petevezetéke átderengene a hasfalán. Ő csak orvosi tanácsra. Nem kockáztathat, ott a két nagyobb, őket is fel kell nevelni.

– Aha – mondta a vörös hajú.

A vörös hajú is, Erzsi is ötre jött, hogy időben rájuk kerüljön a sor. Persze tilos a kórházból szó nélkül lelépni, de nem mindenki engedheti meg, hogy bent töltse az éjszakát, nagyságos asszony így, nagyságos asszony úgy. Már kilenc óra is sok, főleg így, hogy állnak a fal mellett, és nem történik semmi. Fél hétkor Erzsi szívesen felhívta volna a fiait, hogy megtaláltátok-e a reggelit, hogy hogy vagytok, boldogan belekapaszkodna a hangjukba, de mit feleljen, ha megkérdezik: te most mit csinálsz, anya.

Hétkor még senki és semmi. A veszélyeztetett terhesek már mind ott őgyelegnek a folyosón, kinyúlt köntösben, szemükbe lógó, lenőtt hajjal, elítélő, sértődött arccal, a kezükben átlátszó dobozkákkal. Szőlő, körte, alma, narancs, ne sajnáld magadtól, kell a vitamin. Szék nincs, ami van, az kell nekik. Fél nyolckor, mire az orvos megjelenik – jóreggelt, hölgyek, jóreggelt –, Erzsi már alig tud a fal mellett egyenesen állni.

A hölgyeket, mintha fertőzöttek lennének, ugyanabba a szobába fektetik. Erzsi nem érkezett nagy pakkal, a papucsa, a köntöse otthon maradt, nem hozott rágcsákat, csokikat, narancslevet – mégis mit képzelnek egyesek, neki a munka után be is kell vásárolni, ha nem sok mindent, de akkor is. Holnap úszás, rendesen kell vacsorázni.

Az ügyeletes orvoson rögtön látszik, hogy hétpróbás szemétláda: előre veszi a rihegő-röhögő kamasz lányokat, aztán egy tüsihajú, szemüveges, izzadt nőt, aki fél nyolc előtt két perccel tolakodott eléjük. Erzsi már annyira gyűlöli az egész társaságot, hogy a dühtől elfehérednek a kezén az ízületei.

Jobb is ez, mint a gyerekre gondolni. Akit nem akarnak, az nincs is. *Nincs, nincs, nincs.* Fél tizenegykor beállítja a mobilján a félegyes ébresztést, becsúsztatja a telefont a párna alá (remélem, itt nem lopnak!), elmormol néhány átkot az orvosnak, és már felnyalábolják, tolják a műtőbe. Megy ez, mint a karikacsapás, gondolja Erzsi, sőt annál is jobban. Hétévesen sorban állt a Corvin áruházban az anyukájával, várták a fülbelövést, egyik kislány végzett, aztán jött a másik, egy szőke, egy fekete, egy hajpántos, egy csillámpónis, az egyik sír, a másik diadalmasan nevetgél. Erzsi nagyon fél, de az anyukája vigasztalja, egy nő, egy igazi nő, ugye, mindig fülbevalót hord. Ha törik, ha szakad, megszenved érte. Van itt mindenféle kő: madaras, delfines, virágos, kisbékás, azért jöttünk a Corvinba, mert itt a legjobb a választék.

Semmi az egész.

A műtőben majd elájul a vérszagtól. Nem ismer rá a reggeli orvosra: az arca most nyúzott, a szeme alatt sötét karikák, mintha tíz évet öregedett volna. Így megy a karikacsapás, hát nem borzasztó? Vagy ez nem is ugyanaz az orvos? Ekkor megpillantja az egyik fényesre suvickolt műszeres tálcán a saját vonásait. Mintha hetek óta nem aludt volna egy percet sem.

– Várjunk még! – dadogja Erzsi, és elhúzza a karját, mielőtt beleszúrná az asszisztens az injekciót. – Ne szórakozzunk, Ágika – hördül fel az orvos, és mielőtt Erzsi elmagyarázná, hogy ő nem Ági, hanem egészen más, ő Nagy Erzsébet, harmincnégy éves, ő csak *orvosi tanácsra, mert nem kockáztathat*, már alszik is.

Madár, delfin, virág, kisbéka. Csak erre szabad gondolni.

Hogy valami iszonyú dolog történt, azt már ébredéskor érzi. Egyszerre van két helyen: fogja az anyukája kezét – ugye nem is fájt, kislányom? –, és itt lebeg a hetes számú ágyon, a hasában valami irgalmatlan kővel. És büdös van, igen, rettentő büdös, fasírt- és krumplifőzelékszag, mindenki alszik, de ott a nyolc tálca az ebéddel az asztalon. Az Erzsihez legközelebbi tálcára rárepül egy légy – hogyhogy nem süllyed el?, micsoda táncosnő! –, kicsit sétálgat, forgolódik a főzelékhalmon, aztán megvetően tovaröppen. A legyek azért mászkálnak össze mindent, mert a lábukon keresztül is érzik az ízeket – de vajon ezek kívül mit éreznek? Hogy Erzsi borzalmas. Hogy Erzsi elárult mindenkit. Hogy a munkából is elkésik.

A legyek… hogy van ez a legyekkel? Ha nem találják a krumplifőzeléket elég ízletesnek, megisszák a vért is?

Összemászkálják a gyerekeket?

Borzalom. De ha törik is, ha szakad is, indulni kell. Feltűnés nélkül kijutni az előcsarnokba.

A taxissal elbeszélget a magyar egészségügy siralmas helyzetéről, a sok csaló, pénzleső orvosról, a rengeteg hányaveti ápolónőről, akik kifosztják a betegeket, a szörnyű várólistákról. Hogy mennyire másképp megy minden Németországban, ott sem tudnak mindenkin segíteni, de legalább *az emberség megvan*, azért az valami, hangsúlyozza a bajszos sofőr. Megy ez nekem, gondolja Erzsi, és lelkesen bólogat. Legalább az autóban úgy nézek ki, mint egy normális, rendes ember, helyeslek, visszakérdezek, ahogy kell. Aztán mikor a taxis lelassít a trafiknál, a világ hirtelen tótágast áll.

Megy az anyukájával kézen fogva a Nagykörúton, most ragad a keze, mert megettek egy gofrit – ajándék, mert Erzsi nem csinált ribilliót, és el is köszönt rendesen a nénitől. De anyukára a körúton megint rájött a rájöhetnék: elmondta, hogy sehogy sem lesz jó semmi… hogy a világ szemét… hogy megint becsapták-megcsalták, hogy legjobb lenne teljesen eltűnni. Erzsi szerette volna, ha egy kicsit még örülnek a fülbevalónak, ha anyuka nem sír a nyílt utcán, ha nem kiabálja hangosan, hogy te sem értesz meg, ha… Ha mind a ketten elsüllyednek a föld alá, ha...

Anyuka megérzi benne az ellenszegülést, és diadalmasan odavágja: – És majd neked jobb lesz, kislányom, hát azt képzeled?

Örököljük a szenvedésre való tehetséget, gondolja Erzsi, ahogy bebotorkál a dohányboltba.

Akár törik, akár szakad, ma dolgozni kell. Mosolyogni, lehajolni, elvenni a pénzt, visszaadni, ezt a kis sápadtságot a frontra fogni: a meleg mindig kikészít, hát te is tudod. A főnök már akkor is morgott, amikor Balázska tüdőgyulladása miatt otthon maradt. Mert ő eddig lázasan is bejárt dolgozni, nem olyan anyuka ő, aki a könnyeivel terhel akárkit. Még csak az kéne, hogy ő is húzza maga után az utcán a két gyereket, és kiabálja a fülükbe, azt hiszitek, nektek könnyebb lesz?

– Jól vagy?

– Jól vagy? Jól, köszönöm. Akkor majd holnap.

Nem is kell több. Csak ez a szúrás a hasában nem akar csillapulni, olyan, mintha egy óriási, kibírhatatlan gyerek fészkelődne benne. És mi van, ha tényleg? Ha az a fáradtságtól reszkető orvos kivett belőle *valamit*, de otthagyta a gyereket, aki most ott vergődik a méhében, agyonszurkálva, dühösen, véresen. Rápillantott az egyik cigarettásdobozra: micsoda szörnyű kép ez is, egy tehetetlen, pár hetes magzat fuldoklik a dohányfüstben. Ki tesz ilyet? Melyik anya dohányzik terhesen?

Már alig tudott felállni: ha kértek tőle valamit, amiért létrára kellett volna mászni, vagy hátra kellett volna menni, sopánkodott, hogy elfogyott. Elektromos cigi, szivar? Hogyisne! Sajnálom, nincs, majd tessék benézni a jövő héten. A vér átüt a fekete szoknyáján, csiklandozza a combját, de nem tud ötpercenként átugrálni a szomszéd virágboltoshoz: ne haragudj, bocs, hasmenésem van, remélem, nem zavarlak többször.

Ha törik, ha szakad.

Öt órakor már ahhoz is alig volt ereje, hogy felvegye a saját mobiltelefonját.

– Nem, nem a Niki vagyok, ez téves – kiáltotta bele. És míg egy férfihang szabadkozott, belé megint belényilallt, hogy mennyire utálja a keresztnevét. Erzsinek, ugyebár, csak a falusi nénikéket hívják, próbálkozott ő már a Zsókával, a Zsóval, a Lizivel, de egyik rémesebb, mint a másik. Pedig mennyivel jobb lenne, ha… Mennyivel jobb lenne minden, ha másképp lenne! Ha Ági vagy Niki lehetne! Ha az a séta a körúton nem olyan gyorsan romlott volna el. Ha anyuka nem olyan gyorsan sírdogálja-panaszkodja át magát a túlvilágra. Most átmehetne hozzá, és könnyekkel a szemében, örökösen panaszkodva megfőzné a vacsorát…

A fiai! Csak harmadszorra méltóztatnak fölvenni.

Megcsináltad? Levitted? Kicserélted? Míg hallgatja, hogy mennyi igazságtalanság történt az osztályban, hogy az a hármas nem hármas, hanem négyes, Erzsi már biztos benne, hogy az az orvos tényleg rettenetesen elszúrt valamit. Átszúrta? Benne hagyta? Tönkretette? Valami rettenetes történhetett ott a műtőben. Most itt ül vérvörös combokkal a forgószéken, a szoknyája nehéz a vértől, ömlik belőle minden, alig tud megmozdulni. Örököljük a szenvedésre való tehetséget.

Ha a kedves vendég közelebb jön, egy vértócsát lát a pult mögött.

Istenem! Itt minden törik-szakad. Hogy fog a végén feltakarítani?

Ez egy hentesbolt, tessék mondani?

A hét óra után betérő vendégek hívták a mentőket. Erzsi a babás cigarettásdoboz fölött zokogott: micsoda borzalom, egyesek megmérgezik ezeket a gyönyörű gyerekeket, hát hogy hagyhatjuk ezt? Mi lesz belőlünk? Mi lesz itt még? Holnap majd minden gyereket megölnek? Olyan lázas volt, hogy a kiérkező mentősöknek a saját nevét sem tudta megmondani. Nem úgy van az, felelte, nem úgy van, én csak orvosi tanácsra, mondogatta, akárki akármit kérdezett.

Aztán felemelte a fejét, megragadta az egyik körülötte sertepertélő vásárló karját, és kérte, hogy vigyen haza tojást a gyerekeinek.

Holnap úszás lesz. Hát nem értik? *Úszás!*

Milyen furcsa, hogy a corvinos fülbelövő néni butikjában egy fehér köpenyes orvos ül! Ő ma harmadik a sorban, mint ma reggel. És az orvos is ugyanaz, akivel már találkozott délelőtt. Csak most feketére festette a haját, talán mert vele együtt ő is szégyenkezik. Tessék mondani, nem lesz baj? Nem fog fájni?

– Majd meglátjuk – mondja az orvos. – A méhét azonnal ki kell vennünk. Aztán majd meglátjuk, a végén majd kiderül. Nyújtsa ki a karját!

Betesz-kivesz. Kivesz-betesz. Hát nem csoda ez? – Én azt a kék fülbevalót szeretném – suttogja az altatóorvosnak Erzsi.

TÁJMETSZET, VEGYES TECHNIKA, 20x20 CM

CSENDER LEVENTE

I WILL SURVIVE

Arcát céklalével kente be, hogy szép piros legyen. Nem tetszett a tükörbe nézve, hogy olyan betegesen sápadt. Ivott is két decit, ahogy kedvenc női magazinjának egészségrovatában olvasta. Vashiánya volt, meg mindenhiánya. Első emeleti albérleti szobájába sehonnan se sütött be a nap. Se keletről, se délről, se nyugatról. Régi vágya volt, hogy beköltözzön a belváros szívébe, ahol minden közel van. El kéne menni valami napsütéses helyre, jutott eszébe. A kollégái is mondták már neki. Valami napsütéses Sz betűs olasz szigetre gondolt, mint Szardínia, Szicília, ahol az elbaltázott életű amerikai elvált nők meg szokták találni a boldogságot.

Elővette a vásznat és az ecseteket. Azt a képet akarta megfesteni, amit gyerekkorában a Balatonon, amikor az anyja elutasította és megalázta. Azt mondta, hogy itt jön a művésznő. A képet akkor nem mutatta meg senkinek, összegyűrte, a szájába rakta és megette. Nagyon bántotta, hogy beszólt az anyja, de egyébként a képről azt gondolta, hogy unalmas. Aztán többé nem rajzolt és nem festett. Harmincöt évvel később vett újra ecsetet a kezébe terapeutája javaslatára. Az volt a feladat, hogy fesse meg ugyanazt a képet, amit akkor, de ne legyen unalmas. Elkezdte, de nem ment. Valahogy nem akart működni festékkel. Elővette a szenes dobozt, kicserélte a vásznat papírra, és elkezdte szénnel, jó nagyban, vastag vonalakkal. Sötét kép lett, de semmiképp nem unalmas. Valami szigetre vágyott. Bevillantak a képek. Hová is? Szardínia, talán. Felnyitotta a laptopját, és képeket nézett Szardíniáról. Rákattintott a Youtube-on az I will survive című számra. A hétvégi bulin is arra bőgte el magát. Most igyekezett nem bőgni, inkább igazított egy kicsit a rajzon. Ez a gyász időszaka, jutott eszébe a pszichológusa mondata. Ő meg elhitte, és úgy is viselkedett, mint aki gyászol. Felvett egy fekete pólót magára. Tükörbe nézett. Nem tetszett magának. Még vizes volt a póló. Betűk voltak rátapadva. Egy könyv betűi. Kedvenc könyvéből, amit a kádban olvasott, bekeveredett a ruhák közé, és kimosta. A könyvből szabályos gombóc lett a mosógépben. Mint egy nagy mosódió. Gurítani lehetett. A lapok foszlányai meg rátapadtak a pólójára. Szavak, szófoszlányok, betűk. Odaállt a tükör elé, és leszedegette a betűket, és mondatokat rakott ki a pólójára. Aztán elkezdte elolvasni a kirakott szavakat. Tizenkét év házasság. Sok külön buli. Szétfejlődés. Pszichológus. Kineziológia. Hangkiáramlás. Jóga. Hangtálterápia. Párterápia. Ezután röhögni kezdett. Eszébe jutott az utolsó párterápia, ahová egyedül ment, mert a palija már nem kísérte el. Egyedül ment, mint ahogy egyedül ment végig azon a tizenkét éven, ami nagyrészt abból állt, hogy ültek egymás mellett esténként, és úgy érezte, hogy megöli az unalom, hogy elmegy mellettük az élet. A pali meg a szociológusok nyugodtságával ült, őt nem érdekelte az elmenő élet. Őt csak a saját nyugalma érdekelte, hogy abból ne zökkenjen ki. Az ő fejében is volt egy kép. Ül egy körtefa alatt valahol nagyon vidé-

ken egy rizlingfröccsel a kezében, és a mohás kérgű körtefa alól a szomszéd falu tekebajnokságát szervezi. Így telt el az a tizenkét év. Azt hitte, ha sokáig csinálja kitartóan, jó lesz. Aztán jött Kuba, a végső szétfejlődés. Ő meg egy héttel utána rákacsintott arra a csupa dinamizmus, csupa intelligencia fagottos fickóra, abban a táborban, amit daganatos gyerekeknek szerveztek, és ahol mindketten önkénteskedtek. A vértolulás rövid volt, intenzív, de arra elég, hogy felrobbantsa a csendes estéket. A válás rövid volt, és még abban a pillanatban kapták el, mielőtt meggyűlölték egymást. Közös lakásukat kiadták, kibéreltek Budapest távoli pontjain két külön lakást. A volt férj a nyugalmas kertvárost választotta, a lány meg a bulinegyedet. Arcáról kicsit lekopott a céklalé. Eszébe jutott, hogy a csomagolópapírt is, amire rajzolt, bekeni céklalével. Bekente. Lila-fekete lett. Hullámos a nedvességtől. Semmiképp nem unalmas. Megint berakta az I will survive-ot. Elbőgte magát. Meggyújtott egy ópiumillatú füstölőt. A szavakat leszedte magáról és a sötét tónusú szénrajzra ragasztotta úgy, ahogy magán kirakta. Nézte a vastag papírt, hogy hova illene a könyvlabda. Közben meg nevetett, bőgött, nevetett, bőgött. Szélsőséges volt, mint gyerekkorában. Végtelenítve ment az I will survive. Várta, hogy besüt a nap az ablakon, de tudta, hogy soha nem fog besütni, nincs olyan szög, ahonnan a nap oda besütne. Eszébe jutott a sziget. Nem Szardínia, inkább Santorini. Az nem is olasz, de nem számít. Talán egyszer. Fogta a laptopját, és lement dolgozni a 400-ba, hogy ne őrüljön meg egyedül.

KÖTTER TAMÁS

TORTÚRA

Nagy várakozással tekintek a következő egy óra elé. A pszichológusom az előbb fejtette ki, hogy jól haladunk a terápiában, és „hála a közös erőfeszítéseinknek, kedves Zoltán, hamarosan úrrá leszünk a magánéleti problémáin".

Dr. Novák magas, széles vállú, napbarnított férfi; homokszínű, könnyű lenvászon öltönyt visel, kék inggel; a belvárosban van a rendelője; írt egy könyvet a nőkről, *A női energiák* címmel, és egy másikat a férfiakról, *A férfienergiák* címmel; van egy saját tévéműsora, a Tortúra, melynek magam is lelkes nézője vagyok. Dr. Novák stílusa kétségkívül egyedi: a nézők nem kis derültségére gyakran üvöltözik a szereplőkkel, verbálisan megalázza őket, akik ilyenkor elsírják magukat, vagy csak egyszerűen ösz-

szeomlanak dr. Novák gondolatainak súlya alatt. A pszichológusom módszerei drasztikusak. „Könyörtelenül szembesítem ezeket az embereket a valósággal, és ezt nem mindig könnyű elviselni. A valóság mindig brutális", magyarázta egy tévéinterjúban a szokatlan terápia lényegét, amelyet a vitathatatlanul nehéz sorsú embereknél alkalmaz. „Szétszedem, apró alkotórészekre bontom a személyiségüket, és aztán lépésről lépésre újra összerakom őket", válaszolta a riporter további, a módszerének lényegét firtató kérdésére. A legutóbbi adásban, amelyet természetesen ezúttal is az elejétől a végéig megnéztem, egy középiskolai tanár – dr. Novák szavaival élve: „a páciens saját szubjektív szempontjából ugyan egyedinek tűnő, de valójában nagyon is átlagos" – esetét dolgozta fel. A Dezső névre hallgató férfi, aki szemmel láthatóan nem tudná megfizetni a pszichológusom hatvanezer forintos óradíját, egy tizenhét éves tanítványával előbb megcsalta, majd ugyanezen hölgy kedvéért el is hagyta a feleségét. Az egykor szépreményű tanár – akit azóta a történtek miatt, súlyos etikai vétségre hivatkozva, kirúgtak az állásából – hosszú percekig el-elfúló hangon azt bizonygatta, hogy biztos az érzéseiben: „el kívánok válni a feleségemtől, és Jázminnal akarok egy új, szebb és boldogabb életet kezdeni." De hiába a sok fogadkozás, a szép remények és a mesés álmok, dr. Novák időről időre közbeszúrt kérdései után világossá vált számomra, hogy Dezső ezen elhatározása korántsem áll szilárd alapon – sőt a bizonytalan válaszokból arra következtettem, hogy a váláshoz szükséges végső döntés meghozatalához a pszichológustól vár megerősítést, amit majd menlevélként lobogtathat mások előtt.

Miután dr. Novák röviden ismertette Dezső és Jázmin esetét, aztán végighallgattuk az egykori tanár gyakran önmagának is ellentmondó magyarázkodását, amelyet csak még jobban összezavartak a pszichológus keresztkérdései, dr. Novák kijelentette: „Ideje tiszta vizet öntenünk a pohárba! Nem gondolja, kedves Dezső?"

Az ijedten pislogó férfi válaszát meg sem várva dr. Novák így folytatta: „Segítek megvilágítani a helyzetét, kedves Dezső, persze csak ha nem bánja. Végül is azért vagyok itt, nemdebár?"

„De", felelte reménykedve az egykori tanár. „Köszönöm. Nagyon köszönöm, hogy segít", hálálkodott.

„Majd meglátjuk, kedves Dezső, hogy lesz-e oka hálára, s ha igen, akkor mit is köszön majd meg nekem", hűtötte le dr. Novák az egykori tanár lelkesedését, aztán immár a tárgyra, vagyis „Dezső helyzetének megvilágítására fókuszálva" az egykori tanár felé fordult: „Vegyük először az önök közötti korkülönbséget, kedves Dezső, már ha nem probléma!"

„Parancsol?", kérdezett vissza az egykori tanár, mint aki egy rossz álomból ébred. De dr. Novák nem pazarolta a drága adásidőt a magyarázkodásra. „Dezső, ez testvérek közt is húsz év! Belegondolt ebbe?" Nem, Dezső nem gondolt bele ebbe, legalábbis semmi jelét nem adta ennek. Meredten bámult maga elé. Szerintem csak a fiatal punci járt az eszében. Válasz híján – mert Dezső szánalmas, alig érthető motyogását a szerelemről én semmiképpen sem nevezném elfogadható válasznak erre a lényegre törő kérdésre – dr. Novák újabb kérdésekkel sorozta meg az egykori tanárt: „Ismer akár egyetlen menő DJ-t? Mert fogadok, hogy Jázmin ismer jó néhányat!" A kérdés – ahogy az előző is – válasz nélkül maradt, és a pszichológus, akár egy keselyű a haldokló állat felett – bele-belekapva a húsába –, körözött tovább.

„Kygo, Don Diablo, Tiesto, Robin Shulz", sorolta egy papírlapról, „mondanak magának valamit ezek a nevek?"

„Nem", nyüszítette Dezső. Fogalma sincs – ahogy egyébként nekem sem volt, és ez kissé kényelmetlenül érintett, igaz, én nem egy tizenhét éves kamasz lánnyal akartam új életet kezdeni –, hogy kik vagy mik ezek, vallotta be síráshoz közeli hangon.

„Nem", ismételte meg az egykori tanár válaszát dr. Novák, aztán elégedetten hátradőlt a székében. „Hát persze hogy nem."

Rövid csend következett, amelyet a pszichológus tört meg. „Hát kell ez magának, Dezső?", csóválta a fejét rosszallóan. „Amikor a Balaton Soundon a tuc-tuc zenétől félig megsüketülve, a tömegben bolyongva keresi Jázmint, aki éppen valamelyik DJ lakóbuszában afterpartizik, ki tudja, kikkel és ki tudja, mit csinál, akkor már késő lesz, Dezső!"

„Mire?", kérdezett vissza a foteljében szinte már magzatpózba összekuporodó tanár. „Mire lesz késő?"

„Hogy mire, kedves Dezső?", tette fel csupán a hatás kedvéért dr. Novák is ugyanazt a kérdést, és rögtön meg is válaszolta: „Hogy szembenézzen a valósággal, és felhagyjon az álmodozással, kedves Dezső." Ezt már szinte tárgyilagos hangon mondta, nem is az egykori tanárnak, inkább a közönségnek és a tévénézőknek címezve.

Kezdés gyanánt elmesélem az előző éjszakai álmomat dr. Nováknak: Többször kimegyek, aztán bemegyek ugyanabba a szobába, ahol a feleségem és a gyerekeim mellett egy néger komornyik is tartózkodik. Sem Szilvia, a feleségem, sem a két fiam nem szól hozzám. Velük ellentétben a komornyik minden alkalommal, amikor távozom vagy éppen megérkezem, köszön, és szertartásszerűen meghajol hozzá.

Dr. Novák érdeklődését nem kelti fel az álom, unott arccal előbb lejegyez valamit egy füzetbe, aztán megkérdi, hogy mostanában néztem-e horrorfilmet.

– Nem – felelem meglepetten, mire a pszichológus bólint, s miután megint beír valamit a füzetébe, ezzel a váratlan kijelentéssel lep meg: – Kedves Zoltán, az elmúlt időszak közös munkája alapján az a határozott véleményem alakult ki önnel kapcsolatban – itt egy pillanatra megáll, és tetőtől talpig alaposan végigmér, mintha ma látna először –, hogy nem lenne szabad elválnia.

– Pardon! – kérdezek vissza rövid, említésre sem méltó csönd után, mialatt úgy érzem, hogy az idegeim, akár a túlterhelt vezetékek a falban, menten kiégnek. Nem értem, miért mondja ezt. Annak idején éppen azért választottam dr. Novákot, mert több tévéműsorban és újságcikkben úgy vélekedett, hogy a magánéleti válságra néha nincs más megoldás, mint „egyszerűen el kell válni, és kész". Dr. Novák, ahogy ezt különféle fórumokon többször is kifejtette, váláspárti, méghozzá radikálisan váláspárti. „Van úgy, hogy nincs más választásunk, mint visszavenni a szabadságunkat! Minden embernek elidegeníthetetlen joga van a boldogságra! Mindent és mindenkit, aki vagy ami köztünk és a boldogságunk közé áll, félre kell söpörnünk!", közölte szinte üvöltve, ellentmondást nem tűrő hangon, akár egy jakobinus forradalmár a lángba és vérbe borult Párizsban egy guillotine emelvényéről, vagy Hitler a Szovjetunió megtámadásakor a Reichstagban. „A kedves nézők ne habozzanak, ha kell, vegyék vissza a saját életüket, ne osztozzanak rajta érdemtelenekkel!", biztatta a televízió előtt ülőket a válásra. Ekkor gondoltam azt, hogy ő az én emberem. Ha valaki, akkor dr. Novák segít, hogy elhatározásomat – elhagyom a feleségemet, és magam mögött hagyva a kiégett házasságomat, új, immár teljesebb életet fogok élni – valóra váltsam. Bevallom, nem könnyű kerek negyedszázadnyi házasság és annyi – legalábbis kezdetben – szép élmény és persze két gyerek után – még ha már fel is nőttek – búcsút mondani a felesé-

gemnek. Hogyan kezdjek bele; hogyan mondjam el neki anélkül, hogy megbántanám; egyszerűen csak tényként közöljem vele, hogy kész, vége, köszönöm szépen, de holnaptól már nem lakom itt. Vagy próbáljam meg elmagyarázni elhatározásom mozgatórugóit – tépelődtem magamban –, hátha így megérti és könnyebben elfogadja a döntésemet, és akár még barátok is maradhatunk. Persze ha a második, kétségkívül humánusabb megoldást választom, tudtam, hogy kénytelen leszek őszintén feltárni előtte a döntésem okait. Nem voltak illúzióim, tisztában voltam vele, hogy ebben az esetben nehéz beszélgetés elé nézek. Szembesítenem kell a feleségemet – ahogy azt dr. Novák is teszi a pácienseivel – a könyörtelen valósággal: minden bajunk forrásával, a hosszú éveken át lassan halódó és vagy tíz éve („hosszan tartó betegségben, melyet csendes alázattal viselt") kihunyt szexuális életünkkel.

– Az a határozott véleményem, hogy önnek nem szabad elválnia – ismétli meg dr. Novák, kirántva merengésemből.

– De miért? – kérdem erőtlen hangon. Alig vagyok magamnál, nehezen veszem a levegőt. Dr. Novák sokkolt az előbbi kijelentésével.

– Maga ötvenéves, igaz? – kérdi válasz helyett a pszichológus, és közben sokatmondó pillantást vet rám.

– Igen.

– A hölgy pedig huszonkettő – folytatja ugyanazon a hideg, tárgyilagos, már-már unott hangon dr. Novák.

– Igen.

– Tehát amikor ön hatvan lesz, akkor… – elakad egy pillanatra. – Alexandra – segítem ki. – Igen, igen – legyint –, akkor Alexandra még csak harminckettő. Jól mondom, ugye?

– Igen – felelem immár harmadszor, akár egy robot. Nem tudom, dr. Novák hova akar kilyukadni, hisz mindezt régóta tudja. Már a terápia kezdetén közöltem vele, hogy a válásom oka kihűlt szexuális életünk mellett „egy varázslatos fiatal lány, akit ugyan csak nemrég ismertem meg, de minden idegszálammal érzem, hogy vele, annyi év után, végre újra teljes életet tudnék élni". Dr. Novák akkor ezt egy biccentéssel vette tudomásul, és nem tett megjegyzést Szandra életkorára vagy személyére. Közismert tény, hogy dr. Novák háromszor vált el és nősült újra – valamennyi esetben egyetemi tanítványát vette feleségül. Joggal reménykedhettem benne, hogy nem ítéli el, sőt sorstársként egyenesen megérti a helyzetemet, és ezért sem tartja fontosnak, hogy kitérjen a Szandra és köztem meglévő korkülönbségre, amely – persze csak mások esetében – kétségkívül hordozhat magában némi kockázatot.

– Eddig tiszta sor, önök közt huszonnyolc év a korkülönbség – összegzi az eddig elhangzottakat a pszichológus. – Tíz év múlva adva lesz egy hatvanéves férfi – folytatja egy láthatatlan pontra fókuszálva a hátam mögött – merevedési problémákkal.– Enyhe mosolyt vélek átsuhanni az arcán. – De persze a Viagra sokat segít – veti oda mintegy mellékesen –, és egy harminckét éves virgonc nő. Még mindig jól látom a helyzetet, ugye, kedves Zoltán?

– Hát én is tudom, hogy ez azért nem ennyire egyszerű… – kezdenék bele, hogy elmondjam, annak ellenére, hogy most múltam ötven, egyáltalán nem érzem öregnek magam. Jó, nem bírok már annyit, mint fiatalkoromban, de Szandra nem is várja el ezt tőlem. Amikor a tükörbe nézek, egy sármos, itt-ott talán már őszülő hajú, de öregnek semmiképpen nem mondható férfi arca néz vissza rám. Egyébként is, okoskodtam tovább magamban, ha igaz – és mért ne lenne az, hiszen a női és divatmagazinok, a Playboy és számtalan té-

véműsor ezzel van teli –, hogy a negyven az új húsz, akkor logikus következtetés, és ebben a pszichológusom is igazat kell hogy adjon nekem, hogy az ötven az új harminc. Ebből pedig az következik, hogy a hatvan az új negyven. Ha innen nézzük, akkor egyáltalán nincs okom aggodalomra, hiszen még nyugdíjas koromban is csak a negyvenes éveimet taposom majd, ami valljuk be, egy férfi életének legszebb, legkreatívabb és legtermékenyebb időszaka. Követve ezt a világos és logikus gondolatmenetet, kizárt dolognak tartom, hogy akár most, akár az általam annyiszor és oly élénken elképzelt, Szandrával közös szép és idilli jövőben ez az immár nevetséges (sokak szerint kifejezetten egészséges) korkülönbség gondot okozna nekünk. Sajnos az érveimet esélyem sincs dr. Novákkal megosztani, mert a pszichológus rögtön közbevág:

– Ötven meg tíz az hatvan, nemdebár, kedves Zoltán? – szegezi nekem a kérdést, de én olyan kába vagyok, mint az a bokszoló, akinek az előbb vittek be egy megrendítő ütést, meg egyébként is a válasz annyira nyilvánvaló, hogy feleslegesnek érzem, hogy megszólaljak. Dr. Novák, látva tanácstalanságomat, gúnyos hangon így folytatja: – Ehhez az egyszerű számtani művelethez talán nincs szükség számológépre, de szívesen adok magának egyet, ha úgy gondolja.

– Nem, nem szükséges – motyogom, magam is meglepődve, hogy értelmes emberi szó hagyja el a számat. Most már hosszú másodperceken keresztül olyan vagyok, mint az a bokszoló, akit megfogott az a bizonyos megrendítő ütés; az ellenfele a sarokba szorítja, és már csak arra futja az erejéből, hogy a gongszóig rogyadozó térddel, az arca elé tartott kesztyűvel megpróbálja állni riválisa rázúduló ütéseit. Végül mégis erőt veszek magamon, és kitáncolok a képzeletbeli ring sarkából.

– Ki fog tartani mellettem, bármi történik is – jelentem ki határozottan.

– Biztos ön ebben?

– Természetesen – vágom rá szinte ösztönösen.

Szandrával a korkülönbségről eddig még nem beszéltem – nem akartam az ördögöt azonnal a falra festeni –, de az az őszinte, gyermeki szeretet, amellyel megismerkedésünk óta csüng rajtam, már ilyen rövid idő után is meggyőzött róla, hogy olyan tökéletes párt fogunk alkotni, amelyen nem fog az idő.

– Hát maga tudja, kedves Zoltán – mondja erre mintegy válasz gyanánt dr. Novák. – Maga tudja. – Ezen a sejtelmes hangon annyira meglepődöm, hogy rögtön el is veszítem az imént visszanyert magabiztosságomat.

– Miért, maga nem így gondolja?

Nem válaszol, helyette más irányba tereli a beszélgetést.

– Engedje meg, hogy eloszlassak egy alapvető félreértést, kedves Zoltán. Az élet nem végtelen lehetőségek sora.

– Nem? – kérdezek vissza hülyén.

– Nem bizony – mondja mintegy jóváhagyólag dr. Novák.

Hosszú, mély és hideg csönd telepszik közénk, amelyet végül ő tör meg: – Itt van például a gyerekkérdés – mondja, de nem folytatja, leveszi a szemüvegét, és egy barna szarvasbőr törlővel akkurátusan tisztogatni kezdi.

– Mi van a gyerekkel?

– Gondolom, a párja…

– Alexandra – vetem közbe.

– Igen, igen – pillant föl a szemüvege tisztogatásából –, szóval Alexandra bizonyára szeretne gyereket.

– Ö… – dadogok –, igen… legalábbis feltételezem. – Rövid szünet után újra én: – Azt hiszem, igen.

– Szóval igen? – szegezi nekem a kérdést dr. Novák, miután visszateszi az orrára a szemüvegét.

– Igen – felelem megadóan, mert a barátnőm már tényleg felvetette, hogy szeretne egy közös gyereket. Egészen pontosan ezt mondta: „Zoltán, ne várd el tőlem, hogy lemondjak a gyerekről csak azért, mert neked már van kettő. Értsd meg, én nem tudok gyerek nélkül élni." Megértettem. Azonnal megértettem, hogy ha nem akarom elveszíteni Szandrát, gyereket kell csinálnom neki. Ezt eddig nem említettem dr. Nováknak. Üzletember vagyok, racionálisan látom és élem az életem. A gyerekkérdésre is úgy tekintek, mint egy nagy és fontos projektre – de ez mégiscsak jövőbeli terv, s mivel még csak a körvonalai látszanak, ezért igyekszem inkább a jelen problémájára, a válásra koncentrálni a szeánszainkon.

Vallomásom hidegen hagyja dr. Novákot. Kifejezéstelen vagy inkább megvető tekintettel hol rám bámul, hol meg unottan kapirgál egy láthatatlan piszokfoltot a fotel karfáján.

– És azon elgondolkodott már, kedves Zoltán, hogy mivel megy a gyereke ballagására? – folytatja dr. Novák a vallatásomat. – A legjobb esetben is hatvannyolc lesz, mire felnő az a gyerek. Talán tolókocsival megy a ballagásra?

– Na, de kérem! – jajdulok fel, de csak ennyi telik tőlem, mert dr. Novák, akár egy megvadult bokszoló, tör előre: – Oxigénmaszkban?

Egyre kínosabb.

– Tizenkilencre lapot húz, Zoltán? – záporoznak dr. Novák ütései, és már védekezni sincs erőm. – Hogy fog maga a fiával focizni, Zoltán? – Egy ütem kimarad. –Válaszoljon! – üvölt rám. Úgy érzem magam, mint akire rászámoltak.

– Nem tudom… – vallom be, mert tényleg nem tudom a választ. Hirtelen nagy-nagy szomorúság fog el, és teljesen elerőtlenít. Az ölembe ejtett ökleimet bámulom.

– Maga kétszázhússzal száguld a szakadék felé! – üvölt rám a fotelből előrehajolva dr. Novák. Az orrunk majdnem összeér. Különös erővel csap meg parfümjének illata.

– Felelős embernek tartja magát, tanácsokat ad másoknak, hogy ide vagy oda fektessenek be, ezt vagy azt a részvényt vegyék meg, és még erre az egyszerű kérdésre sem tudja a választ – folytatja most már kijelentő módban, mintegy tényként rögzítve tökéletes csődömet, aztán hátradől a fotelben, és még ennyit tesz hozzá: – Gratulálok.

Minden egyes szó, amit kinyögök, fizikai fájdalommal jár.

– Mégis mit javasol, mit tegyek?

– Hogy mit javaslok? – ismétli meg a kérdésemet dr. Novák, és rögtön válaszol is rá: – Azt javaslom, hogy nézzen végre szembe a valósággal, és hagy-jon fel az ál-mo-do-zás-sal, kedves Zoltán!

Fullasztó csönd telepszik közénk, épp elég arra, hogy elgondolkozzak a szavain. Hosszú percek telhetnek el ebben a bénító némaságban, amíg végre felfogom, mit is mondott, de képtelen vagyok tiltakozni ellene, vagy akár csak szólásra nyitni a számat.

Végül dr. Novák töri meg irracionálisan hosszúra nyúló hallgatásunkat: – Hmm, úgy látom, lejárt az időnk.

TÓTH KRISZTINA

A NŐ, AKI NEM TÖRÖLTE LE AZ APJÁT

Emlékszik, ahogy ült a tányér mellett, és képtelen volt tovább enni. Hosszúkás, szűk konyhájuk volt, az anyja kerülgette a széket, többször is átpréselte magát a támla mögött, hogy betegyen valamit a hűtőbe. Azt mondta, hátra se pillantva, hogy addig innen nem állhat fel, amíg ezt meg nem eszi. Ő kérte, miatta csinálta, nem fogja kidobni. Korábban is többször előfordult vele, hogy nem bírta megenni, ami a tányérján volt. Főleg a húsokkal volt baja. Ha kitapintotta a nyelvével a szálas rostot, megundorodott, de kiköpni a falatot náluk nem volt szabad, még a szalvétába se. Sokszor a szájában rejtette el a maradékot, és megtanult úgy válaszolni, úgy megköszönni az ebédet, hogy ne hallják, rejteget valamit. A szobájába húzódott, és amikor úgy hallotta, nézik a tévét, akkor lábujjhegyen a virágcserepekhez lopódzott, és a növények tövébe dugdosta a maradékot, vagy kiment a vécébe, és egyszerűen kiöklendezte.

De ez most nem hús volt, hanem tojás. Rántotta. Igazság szerint nem ezt kért volna, de amikor az anyja nekiszegezte a kérdést, akkor nem jutott más az eszébe. Az apja, ha hazajött munkából, gyakran válaszolta azt, hogy jó lesz egy rántotta, ebből gondolta, hogy ilyenkor ezt kell rávágni. Még csak az sem tudatosult benne, hogy a rántotta tojásból van: egyszerűen ez a szó ugrott be neki. Később gondolkodott, hogy vajon mennyi idős is lehetett akkoriban. Úgy számolta, hogy negyedik vagy ötödik osztályos.

Nehéz volt visszafelé tájékozódni az időben, különösen ennyi év elteltével, mégis be tudta valahogyan határolni, mikor történhetett mindez. Annyi biztos, hogy művészi tornára már nem járt, és az is biztos, hogy még a régi iskolájába vitték őt reggelenként, abba, amelyik ott volt a lakótelepen. Mindenki csak úgy hívta, hogy a kék iskola, mert a falakat nagy, kékre színezett betonelemekből építették. Volt hivatalos neve is, de a szegény, bebörtönzött és mártírhalált halt kommunista nevét senki sem bírta megjegyezni, ezért a lakótelep két iskoláját egyszerűen kéknek meg pirosnak hívta mindenki. A színükön kívül az is megkülönböztette őket, hogy az egyik sporttagozatos volt, a másik nem.

Ő a sporttagozatosba járt, és művészi tornázott. Ha az apja jött érte, sose mulasztotta el megjegyezni, hogy már most milyen formás kis combjai vannak, ő pedig büszke volt a testére.

Ült a rántotta mellett, és igyekezett valami jóra gondolni. Palacsintára. Dobostortára. De akárhányszor a tányérra pillantott, látta a felhabosodott, híg fehérséget, amint megdermedve tapad a porcelánhoz, és felkavarodott a gyomra. Várta, hogy történjen valami, hogy az anyja megelégelje ezt a képtelen huzavonát. De nem unta meg, most már presztízskérdés volt számára a rántotta. Kiment az erkélyre teregetni, és visszajövet rápillantott a még mindig teli tányérra. Fogta a villát, rászúrt egy darabot, ráadásul egy olyat, amibe a fehér széle is belekerült, és belenyomta a falatot a gyerek szájába.

A lány ült egy ideig, tartotta a szájában a langyos, puha darabot, aztán az egészet az asztalra hányta. Rá a terítőre, középre. A hányás egy része lecsöpögött a piros műbőr székekre is, az anyja pedig döbbenten állt, bal kezében a kicentrifugázott, vizes bugyikkal. Ha beteg vagy, mondta neki, menj a szobádba lefeküdni. Teregetéstől hideg jobb kezét a gyerek homlokára tette, és megjegyezte, hogy nem érzi lázasnak.

A szobában be volt húzva a függöny, a lenti játszótérről felhallatszott a gyerekek zsivajgása. Szeretett volna lemenni, de nem merte megkérdezni, hogy leengedik-e. Úgy ítélte meg, a kihányt rántotta miatt jogos a büntetés, és a legjobb, amit most tehet, ha eljátssza a beteget.

Az anyja két évvel ezelőtt halt meg egy hospice-házban. Soha nem beszéltek a rántottáról. Soha arról az időszakról, amikor az asztalra hányt.

A saját gyerekeinek, nem mintha ez bármit számított volna, egyetlenegyszer sem csinált rántottát. Se lágytojást. A saját gyerekei úgy nőttek fel, hogy ezt a két ételt otthon nem ették. Nem kérdezték, hogy miért, különösebben nem is hiányzott nekik egyik se. A spagettinek és a pizzának mindig örültek, a többit zokszó nélkül elfogyasztották, pedig ő soha nem erőltetett rájuk semmit.

A gyerekei imádták a nagyapjukat, és az is őket. Jobban ragaszkodtak az öreghez, mint a saját apjukhoz, aki már óvodáskorukban elhagyta őket, és jobban, mint ahhoz a két másik férfihoz, akikkel később néhány évig együtt élt. Két izmos, szeplős fiúgyerek, már kicsi koruktól rácsimpaszkodtak, elkísérték horgászni, mentek vele az autószerelő műhelybe. Ilyenkor ő gondterhelten nézett utánuk, és amikor hazaértek, igyekezett a beszámolóikból kihámozni, hogy mi az, amit nem mesélnek el. Évekig faggatta őket a horgászat részleteiről, a snecikről, a csónakról, rettegve, hogy majd egyszer tényleg mondanak valamit, és megnyugodva, amikor mégsem mondtak soha. Az egyik tíz, a másik tizenkettő volt, amikor egy kirándulásról azzal jöttek haza, hogy a nagyapjuk régi szeretőiről mesélt. Hogy mennyi sok jó nője volt a nagypapának még öregkorában is, és milyen klasszul nézett ki katonaruhában, láttak róla egy fényképet. Akkor egyszer felhívta az apját, de végül az eltervezett pengeéles, bántó mondatok helyett csak annyit mondott neki, hogy szerinte a gyerekek még túl kicsik ahhoz, hogy a zavaros szerelmi ügyeivel traktálja őket, és nem hiszi, hogy az ilyesmi jót tesz a nagyanyjukkal való viszonyuknak, mert mi van, ha ezt neki is szóba hozzák az ebédnél.

Az apja erre csak annyit válaszolt, hogy nem fogják, a gyerekek nem hülyék. Erre ő még akkor, a negyvenes évei elején is csak annyit volt képes kipréselni magából száraz hangon, hogy hát nem, aztán lerakta a telefont. És később segített a fiainak becsomagolni a meglepetést, amit a nagyapjuk hetvenedik születésnapjára készítettek.

Ült a rántotta mellett, és arra gondolt, hogy kimegy utána az erkélyre, és megmondja, hogy miért nem kéri. Hogy odamegy, megfogja a ruháját, és elmondja. Csak nem voltak meg hozzá a szavak. Nem tudta megformálni őket, nem volt képes megfogalmazni azt az egy mondatot, amin fejben már annyit töprengett. És abban sem volt biztos, hogy ha sikerülne kimondania, akkor hinnének neki.

Volt egy hosszú időszak az életében, hetekig, talán hónapokig is eltartott, amikor arról fantáziált, hogy megöli magát. Elképzelte, hogy az apja majd sírva borul az anyja vállára, és bevallja neki, hogy része van ebben, hogy majd könnyezve átkozódik, fogadkozik. Annyira beleélte magát ebbe a vágyképbe, hogy többször is mélyen kihajolt a lakás ablakán, próbálgatva, hol van az a pont, ahonnan előrebillenő testét még vissza tudja

hozni. Odalent szürke járdák futottak, látta fentről a bicikliseket, a görkorcsolyázókat, és néhány másodpercig egyensúlyozva, lábát odabent megemelve lebegett, hintázott, egyik kezével a radiátorba, másikkal a párkányba kapaszkodva.

Végül persze nem tette meg, hiába képzelte. Valami mindig visszatartotta, valami sajgás, remény, hogy hátha egyszer majd más lesz, hátha egyszer majd véget ér valahogy ez az egész.

Később, erre is emlékszik, valami átbillent benne, mintha tényleg kivetette volna magát a mélységbe, és szinte már várta ezeket az alkalmakat, sajgó zsigerekkel készült rá, hogy az apja behívja a szobába. Úgy tekintette ezeket a perceket, mint valami homályos büntetést, amin át kell esnie a rosszaságai miatt, amelyeket elkövetett. És bár gyerekként is sejtette, hogy ez a büntetés nem arányos és nem igazságos, mégiscsak bízott az apjában, és éppen tőle remélt feloldozást, dicséretet, sőt megváltást is, ami után majd újra lehet kezdeni az életet, és nem kell folytatni ezt itt, ezek között a bútorok és mondatok, összemocskolt rongyzsebkendők között.

Az apja mindig ugyanazzal kezdte. Hogy fáj a háta, és csak ő tudja megmasszírozni, senkinek nincs olyan keze, mint neki. Hasra feküdt, és azt kérte, álljon rá, sétálgasson a hátán. Egy idő után hanyatt fordult, és a derekára ültette, mintha lovagoltatná. Közben bele kellett kapaszkodnia az apja kezébe. Vedd el az ujjad, mondta neki egy alkalommal, mert el akart futni, zavarta, hogy a játék eldurvul, hogy az apja feje vörös, hogy harapdálja mindenütt. Vedd már el az ujjadat, kiabálta, mire az apja kipirulva megfogta a kezét, hogy hát hiszen itt van, elvettem, és ő nem értette, hogy akkor mi az, ami annyira fáj mégis.

Az anyja közben a konyhában főzött. Mindig teljes hangerőre tekerte a rádiót, soha, egyetlenegyszer sem jött be. Csak bekiabált, hogy kész az ebéd, aztán csörömpölni kezdett az evőeszközökkel, és elzárta a rádiót.

Nagy csend lett.

Ültek az ebéd mellett, az apja viccelődött, ő pedig nem evett.

Amikor abbahagyta a művészi tornát, átkerült egy másik iskolába. Volt ott egy tanárnő, ősz hajú, puha arcú, mosolygós asszony. Arra gondolt, hogy neki majd elmeséli. Többször oda is ment hozzá, belekezdett, de végül csak annyit sikerült kiböknie, hogy otthon őt meg szokták verni. Ez is több volt a semminél, de jóval kevesebb annál, amit mondani akart, mert nem szerepelt a mondatban a szájra szorított kéz, a kivörösödő, lilás arc, a kidagadó erek.

Soha nem tudta meg senki.

Kamaszkorban aztán gyökeret vert benne a gondolat, hogy az apja talán nem is az ő apja, hogy ez lehet a magyarázat, az indok és a kapaszkodó egyben, amelybe fogódzva talán tovább lehet menni, folytatni az életet a megszokott keretek között. Jó reggelt, mi volt az iskolában, miért vágsz ilyen búval baszott képet, hát mi az isten bajod van neked egyáltalán.

Amikor az apja a hetvenes évei elején alzheimeres lett, minden részvét nélkül hallgatta a diagnózist, miközben az anyja minden mondat után sírva fakadt a telefonban. Nyugtázta, hogy az apja felejteni akar, és lám, ez is milyen nagyszerűen megy neki: a felejtés legbiztonságosabb formáját választja, az önfelmentő, a hozzá közel állókat a szolgálatkész és összetartó család börtönébe terelő, lassú leépülést.

Gondolhatta volna persze azt is, hogy az apja ezt a végső, halálosan pontos büntetést méri ki magára, ez azonban feltételezte volna a felismerést, a bűntudatot, és tágabb

értelemben a gondviselést is, amelynek rejtőzködő jeleit annyiszor fürkészte a toronyház ablakában billegve, de nem látta soha megmutatkozni sem a távoli, vöröslő alkonyati égen, a fákon túli, ködbe vesző messzeségekben, sem az anyja részvétlen, kék szemében, egyetlen felvillanó pillanatra sem.

A kezdeti fejremegést és apróbb ügyetlenségeket leszámítva az apja a betegség első évében úgy élt, mint korábban. Méltatlankodó, fáradó elméje csak egy év elteltével kezdte tudomásul venni a test egyre szűkülő mozgásterét, aztán a teljes magatehetetlenséget.

De az apjának még ekkor, a merev bezárulás időszakában is voltak tiszta pillanatai. Amikor néha kettesben maradtak a kórházi szobában, odahúzott egy széket az ágya mellé, és nézte őt. Várt. Nem tudta volna megfogalmazni, mire: egy mondatra, magyarázatra, kérdésre. Ötvenöt éves volt akkor. A fiai már felnőttek, az egyik vidéken, a másik külföldön tanult. Az anyja, akit teljesen felemésztett a férje elhúzódó betegsége, maga is beteg lett. A titok, mint valami legyőzhetetlen baktérium, belülről rágta és pusztította mindnyájuk testét, az övét is. Ötvenöt évesen majdnem olyan elesett és kövér volt, mint a saját anyja. Fújtatva szedte a kórházi lépcsőket, lihegve telepedett az ágy mellé, kezét a hasán átkulcsolva figyelt. Haja a homlokára lapult a verejtéktől. A legkisebb jelre közel hajolt volna, a legapróbb magánhangzót segített volna szóvá formálni, csak kapjon valamit még búcsúzóul, ami értelmet ad ennek az egész öt és fél évtizednek. Az apja, illetve az a test, akivé az apja az utolsó időben változott, dacosan hallgatott, üveges tekintetét a levegőbe fúrva.

A nővér csak nagy nehezen tudta lecsukni ezeket a halott szemeket, amikor egyik hajnalban az ágyhoz lépett. Az anyja, aki akkor már nagyon rossz állapotban volt, az apja végakarata ellenére úgy döntött, hogy a hamvasztást választja, nem a koporsós temetést.

A lányát nem nagyon érdekelték a temetés részletei. Azt tudta, hogy az apja világ életében iszonyodott a hamvasztástól. Nem kérdőjelezte meg a döntést, és bár érezhetett volna, elégtételt sem érzett amiatt, hogy az apja már nem befolyásolhatja, mi történik a testével.

Éjszaka fulladhatott meg, mondta az orvos, mint később a boncolásnál kiderült, egy szelet mandarintól. Éjjel háromkor még benézett hozzá az éjszakás nővér. A váltás fél hatkor jött, addigra az öregember már halott volt. Hetek óta nem evett semmi darabosat, a lánya viszont, mivel ezt külön kérte, egy gerezdekre szedett mandarint hagyott akkor délután az ágya szélén. Amikor utoljára látta, narancssárga lé borította viaszos, borostás állát.

A fiúk azonnal hazautaztak, hogy végső búcsút vegyenek tőle. A ravatalozóban külön kellett időpontot kérni. A számlán ez a tétel később úgy szerepelt, hogy a halott megtekintése. Ezt különösnek találta, addig azt hitte, a hozzátartozók minden különösebb pluszköltség nélkül megtekinthetik a halottjukat, de aztán csak vállat vont.

Hárman ültek az autóban, az anyja nem jött ki velük a külvárosi krematóriumba. Odafelé az idősebbik gyereke vezetett, nehezen jutottak ki a délutáni dugóból. A fiú magabiztosan kapaszkodott a volánba, kerülgette a kátyúkat. Szomorú volt, de nem kétségbeesett. Először ők mentek be, aztán néhány perc után ki is jöttek lehajtott fejjel, elcsöndesedve. Az egyik hátrament a bokrokhoz, rágyújtott, a másik a telefonját kezdte böngészni.

Utánuk következett ő. Az apja ott feküdt egy fakoporsóban, amibe, mint később megtudta, csak a megtekintés idejére emelték át. A kezét összekulcsolták a mellén, a vállához liliomokat raktak. A koporsó mellett kisasztalon egy gyertya állt, mellette a Biblia. Nevetséges és giccses volt az egész díszlet, és különösen a helyiség többi részéhez képest.

A bal oldalon egy műanyag szalagfüggönyön át be lehetett látni az összekötő folyosóra, a linóleumon hagyott piros felmosóvödörre, a másik oldalon pedig egy kézmosó várta a látogatókat, felette felirattal, amelyik felszólított a kézhigiénés előírások betartására.

Még mindig képtelen volt felfogni, hogy nem kap többé választ, hogy az apja már soha, de soha többé nem fog felelni a kérdéseire, és hogy örökre egyedül maradt a tudással és a kételyeivel. Dobogó szívvel előkotorta a zsebéből a kis nejlonzacskót, és közelebb lépett a halotthoz. A tájékoztató füzetben, amit a DNS-vizsgálathoz adtak, az szerepelt, hogy a levágott köröm megfelelő alapanyag. Az apja sárgás, megmerevedett ujjain tövig voltak vágva a körmök. Nyilván még a kórházban nyírta le őket valamelyik nővér. A brosúrában azt is írták, hogy használt fogkefe vagy hajhagymával ellátott hajszál is megfelelő. Az apjának már alig volt haja. Oldalt, a füle fölött maradt még néhány ősz pamacs. Közelebb lépett, odanyúlt. A mozdulat először olyan volt, mintha meg akarná simogatni a halott homlokát, és csak a végén szánta rá magát, hogy összecsippentsen pár hajszálat. Nem jöttek ki. Erősebben húzta őket, akkor sem. Hirtelen minden ereje elhagyta, leengedte a kezét.

Átfutott rajta, hogy mi van, ha a helyiségben kamera van felszerelve, és valaki esetleg most azt látja, hogy ő a sírással küszködve rángatja az elhunyt haját. A mosdóhoz ment, megmosta a kezét, és megkerülte a testet.

A másik oldalról, mivel a gyertya miatt a fény itt jobban érte az arcát, jól látszott, hogy az apja állán még mindig ott van az odaszáradt mandarin. Se a kórházi személyzet, se a halottöltöztetők nem törölték le. Egy pillanatig késztetést érzett, hogy megtegye, hogy a mosdóhoz lépjen, benedvesítsen egy papír zsebkendőt, de a mozdulat közben meggondolta magát.

Megértette, hogy hiába jött ide. Hogy mindig is hiába várt, nem fog választ kapni. Hogy ez a test néhány órán belül semmivé lesz, és örökre magára hagyja őt itt, ebben a földi létezésben, magyarázat és feloldozás nélkül, immár végleg kizárva bármiféle megváltást. És akkor, ahogy ott állt a liliomoktól nehéz levegőben, a félhomályban, úgy döntött, nem töröli le az apját. Hagyja így útra kelni, beszennyezve, folttal az állán, hogy forogjon, lebegjen ismeretlen mélységek felé, induljon útnak távoli, beláthatatlan sötétek alagútjaiba, görgessék és mosdassák más, világon túli, galaktikus viharok, tisztítsa meg a tűz, hulljon részeire és álljon össze majd ismét a végtelen idő egy másik pontján testté valamikor, amikor ők már maguk is mind porrá és emlékké lesznek.

Megcsapta a meleg, ahogyan kilépett a lebetonozott udvarra. Alacsonyan, az árnyékokat megnyújtva tűzött a lemenő nap. Tömören, sárgán állt a tuják mögött a horizonton a fehér, szétkenődött alkonyati felhőktől körbevéve. A fiúk már az autónál álltak. Azt mondta nekik, mehetünk.

VÁMOS MIKLÓS

AZ ÉN IDŐM

– Az én időmben nem voltak ilyen döglesztő nyarak! – borízű hang odalentről. A bejárat mellett kijelölt dohányzóhelyen mindig ücsörög néhány lakó, fölszivárog a füst, és harsog a sok hülye duma. Ez a legszarabb itt, gondolja T. V. nyugdíjazott gimnáziumi tanár. A legjobb pedig a pöttöm terasz, melyre néha még csöpörgő esőben is kiül a két nádszék egyikére. Elszúrtam… magasabbra kellett volna költöznöm, állapítja meg újra és újra. Volt eladó lakás a kilencediken is. Azért választotta ezt a másodikon, hogy haza tudjon jönni, ha a lift lerohad, ami a házgondnok szerint gyakran megesik (és tényleg).

Amíg T. V. tanított, a diákjai Gandhinak becézték, soványsága, tojásdad tar feje és kerek szemüvege miatt. Hiába ment másik iskolába, ragadványneve elkísérte. Valószínűleg annyira találó, hogy az ottani gyerekek szintúgy kitalálták. Idővel a kollégái is így hívták. A feleségének – isten nyugosztalja – megtiltotta.

Ül Gandhi a végtelen jelenben, nagyon is véges lakása pici teraszán, vasárnap délután. A tízemeletes épület a néhai szovjet házgyárak jellegzetes terméke, kívülről olyan, mintha sűrű kavicseső hullott volna a szürkés burkolóanyagba. Ő két éve költözött ebbe az egy plusz fél szobásba, de máig sem sikerült megszoknia, hogy ez az otthona. Egész életét Budapest hetedik és a nyolcadik kerületében töltötte, öreg bérházakban, leszámítva első tizennégy hónapját, addig Pécelen lakott a szüleivel, akik az ottani középiskolában tanítottak mind a ketten. Az ostrom alatt a családi házat telibe találta egy eltévedt tüzérségi lövedék, neki azt mondták, akna. Ezt gyerekként sokáig nem értette, úgy tudta, az aknákat a földbe dugják, aki odalép, szétrobban, de aztán meséltek neki az aknavetőkről.

Ők négyen (öccséről még nem esett szó) a robbanást a kert végében ásott borospincében élték túl, melynek rézsútos fedeléről az összes cserepet leszórta a légnyomás. Néhány hétig rokonoknál húzták meg magukat, utána az apjának sikerült szereznie egy elhagyott szoba-konyhát a Salétrom utcában. Onnan küzdötték magukat mindig picivel nagyobba, amíg végre mind a két gyereknek lett külön szobája – sajnos ez idő tájt költöztek el mind a ketten hazulról, immár a Síp utcából.

Odáig növekedtek a lakások, akkor a magunk erejéből kezdhettük újra, gondolja Gandhi a teraszán. Parányi albérletek, majd kicsi saját lyukak. Gandhi testvére a rendszerváltozás után húzott néhány sikereset, félvezetőket gyártott, bármit is jelentsen ez. Budaörsön vett háromszintes villát, a kertben babszem formájú úszómedencével. Gandhi szívből irigyelte az öccsét, aki az okosnak számított a családi szereposztásban, míg ő a szorgalmasnak. Ám azután az okos csődbe ment, a házát elvesztette, a feleségét is, a fia, akiből zsenit akart nevelni, motorbaleset áldozata lett, amit az öcs nem tudott földolgozni, s öngyilkos lett, három doboz altatóval.

Gandhi viszont legnagyobb csodálkozására egészen jól boldogult, német–magyar szakos lévén, jól fizető magántanítványokat fogadott, míg a felesége körkötőgépen pulóvereket készített butikok számára. Háromszoba-személyzetis, tágas tanácsi

bérlakásra tettek szert, nagy fürdőszobával, amelyben toalettcsésze is volt, meg még plusz külön vécével az előszobában. Itt nem kellett sorban állni, mint gyerekkora otthonaiban.

A rendszerváltozás táján az állam sokévi részletre eladta nekik ezt az ingatlant. Két lányuk jól tanult, elvégezték a vendéglátóipari főiskolát, egyikük szállodában, másikuk étteremben kapott állást. Aztán férjhez mentek, és elköltöztek.

Kezdődik megint, gondolta Gandhi, az élet örök körforgás. De miért kell ismételni a sémákat?

Berendezkedett rá, hogy a feleségével töltik be a három helyiséget és a személyzetit, utóbbiból vendégszobát csináltak, ha valamelyik lányuk náluk akarna éjszakázni. Erre idővel sor is került, amikor a két lány elvált, de csak néhány hétre vették igénybe a szülői szállodát, hamar megoldották a sorsukat, módos férfival kötve újabb házasságot.

A baj ott kezdődött, amikor Gandhi feleségének a mellében nőtt valami. Túl későn ment mammográfiára. Borzalmas szenvedéssel töltött kilenc hónap után temették el. Gandhit kevéssel ezután nyugdíjba küldték. Ődöngött a számára túlságosan nagy lakásban, azon tűnődve, mi értelme van még a létezésének. Arra, hogy önkezével vessen véget neki, az öccse emléke miatt nem tudta magát rávenni – látta a megmerevedett holttestet. Szörnyű volna, ha a két lányának ezen kéne keresztülmennie.

Akkoriban romlott el a kisebbik lány újabb holtomiglan-holtodiglanja, a válás még roszszabbul sikerült, mint a házasság, és Gandhi meghirdette a Bacsó Béla utcai lakást. Talán jobb lesz itt hagyni az emlékektől gőzölgő falakat, és a mindenütt kísértetiesen recsegő parkettát. Egyszobás elég, gondolta, aztán mégis olyat választott, a harmadik kerületben, amelyikben volt még egy fél, hátha valamelyik lány újra az ő vendégszeretetére szorul. Unokát nem szültek neki, isten tudja, miért.

A lányok azonban túl magasan hordták az orrukat a házgyári félszobához. Gandhi az ingatlan eladásakor kapott pénz jelentős részét nekik adta, remélte, legalább hálából gyakrabban látogatják, vagy többször hívják meg magukhoz. Csalatkoznia kellett. Nem volt szükségük rá.

Így tehát most ül Gandhi a falatnyi betonteraszán, szagolja a fölszálló dohányfüstöt, és hallgatja a locsogást. Egyik cigarettázót sem ismeri, noha azok többször fölintettek neki. Folyamatosan változott a lenti csapat. Egy magas férfi beszédes mozdulatokkal gyufát kért kölcsön, Gandhi ledobta neki a skatulyát. Az illető kosárlabdás lendítéssel kapta el, s ügyesen visszahajította, amit ő viszont elvétett, a szomszéd teraszra pöckölődött a gyufa. A magas mutatta, hogy majd bead egyet, Gandhi rázta a tenyerét, nem szükséges, van itthon még, amúgy sem dohányzik. Mire az a férfi jelezte, jöjjön le dumálni. Gandhi meg, hogy majd… talán. Semmi kedvet nem érzett ahhoz a társasághoz. Nem mondta ki még magában sem, hogy bunkók, de valami effélét érzett.

A cigizők fecsegtek tovább. Gandhi már megállapíthatta, hogy a póznaszerű férfihoz tartozik a borízű hang. Újra szóba került az eszméletlen hőség, s hogy az ő idejében nem voltak ennyire gatyarohasztó melegek. Augusztus van, bazmeg, mondta erre egy köpcös.

Gandhi negyven és ötven közé saccolta a magas embert. Mit ért azon, hogy az ő idejében? Ez már nem az? Egyáltalán, mire gondolhat? Fénykorára? Volt neki olyan egyáltalán?

És nekem? Hát… talán amikor még megvoltunk mind a négyen a Bacsó Bélában, és a kora esténként zakatoló körkötőgép megteremtette anyagi biztonságunkat. Igen, de az inkább a feleségem fénykora, én feketére dolgoztam magam a nyomdászipari szakközépben, meg kínlódtam a fafejű házi tanítványokkal… a család rabszolgájának éreztem magam.

Közelítsünk máshonnan. Amíg szocializmusban éltem, szar volt… szóltál valamit, ami nem tetszett a fejeseknek, s már ki is rúgtak. Tehát a fénykor nyolcvankilenc után volt – ha volt. De mikor?

Miközben igyekezett kizárni a lentről érkező bárdolatlan megszólalásokat a füléből, a cigarettaszagot pedig az orrából, sorra vette az éveket, egészen mostanáig, fölhelyezve agya elméleti patikamérlegére, olyan műgonddal, ahogyan a feladatait végezte, amíg voltak.

Hiába minden, nem találom az én időmet, gondolta búsan. Jobb ötlete nem lévén, megpróbálta felhívni a kisebbik lányát – anélkül hogy valaha kimondta volna, őt tekintette okosabbnak, mert már gazdasági igazgató volt egy visegrádi szállodában. Ám az nem vette föl. Hamarosan sms-t küldött: *Konferencián ülök. Később. Ha sürgős, írj!* Na jó, csöppet se sürgős. Hívta a másikat, géphang szólt bele: *Ez a szám az előfizető kérésére átmenetileg nem kapcsolható.* Akkor jutott eszébe, hogy a nagyobbik lánya Ciprus szigetén nyaral. Elmentek a hőségből még melegebb égtájra… – letörölte verejtékes homlokát a zsebkendőjével. A papírzsepire sose tért át, pedig milyen gusztustalan kimosni ezeket a gépben.

Odalenn a csapat szinte minden tagja kicserélődött, csak a magas férfi maradt. Összeakadt a tekintetük. Az az ember újra intett, hogy Gandhi csatlakozzon hozzájuk. Maga sem értette, miért, de lement. Vitt nekik jégbe hűtött ásványvizet műanyag poharakkal.

Amikor a párás palackot meglátták, üdvrivalgásban törtek ki. Végre egy okos ember, mondta egy zavaros fogazatú, Gandhi-korú tökmag, aki a földszinten lakott. Bekiabált az ablakán, melyet a résre húzott, kitámasztott redőny árnyékolt: Julis, aggyá ki bort!

PET-palackban érkezett a sárgás ital, melyet – ezt Gandhin kívül mindenki tudta – a tökmag maga készített a telkén. Nem volt mód visszautasítani. Savanyúnak érezte, de udvariasságból megitta. Nyomban a fejébe szállt. Ettől felbátorodott.

– Tisztelt uram, hallottam, arról beszélt, hogy az ön… régebben a nyarak… ez mindegy is, szóval… ugye a maga ideje, az életének a fénykora, igen… mikor volt az?

A póznaszerű férfi megfontolta a választ:

– Amikor benne lehettem a kosárlabda-válogatottba, bár csak tartaléknak, majdnem megnyertük az Eb-t… fú de régen volt… azóta én csak igavonó barom vagyok… az igazi nagy fénykorom akkor lesz, ha megöregszek, és nyugdíj, ha ugyan életbe leszek, akkor végre nem kell a hátamon cipelnem az egész rohadt családot… – a mondat végét lehalkította, mert észrevette, hogy a hatodikon kinéz egy asszony.

Aki le is kiáltott:

– Sejtettem, hogy titokban piálni jársz le, te szemétláda! Azonnal gyere föl, megint kivágott a biztosíték!

A magas férfi behúzta a nyakát:

– Búcsúzom, uraim, hív a kötelesség! – elnyomta a cigijét, befordult az üvegezett kapun. Éleset csattant utána.

– Ez van – mondta a tökmag –, még vasárnap se hagyják békibe az embert.

Gandhinak a hallottaktól vagy a rossz bortól fölfordult a gyomra. Itt az idő, hogy kérjek egy szál cigarettát, gondolta, noha kamaszkora óta nem dohányzott.

HAZAFELÉ II., SZÉN, KRÉTA, 93x83 CM